

Warszawa, 24 września 2012 roku

Sz. P.

Rafał Grupiński

**Szef Klubu Parlamentarnego
Platforma Obywatelska**

Sz. P.

Małgorzata Kidawa-Błońska

**I Wiceprzewodnicząca
Klubu Parlamentarnego
Platforma Obywatelska**

Sz. P.

Mariusz Witczak

Posel PO

Szanowny Panie Przewodniczący, Szanowna Pani Przewodnicząca, Szanowny Panie Pośle,

W związku z medialnymi zapowiedziami rozpoczęcia przez Klub Parlamentarny Platformy Obywatelskiej prac nad zmianą kodeksu karnego w zakresie przestępstw z nienawiści, Koalicja na Rzecz Równych Szans wyraża wątpliwości co do sygnalizowanego kształtu tych zmian.

Zgodnie z najświeższymi zapowiedziami, zmiany w kodeksie mają polegać na "rozszerzeniu katalogu tzw. wartości chronionych, które mieszczą się w pojęciu naturalnych i nabytych cech osobistych" (tak poseł Mariusz Witczak podczas konferencji prasowej w Sejmie 21 września 2012 roku). Jeśli zestawić to z wcześniejszymi wypowiedziami m.in przewodniczącego Rafała Grupińskiego, wydaje się, że planowana zmiana ma polegać na:

1. pozostawieniu art. 119 par. 1 kk bez zmian - choć koliduje to z wypowiedzią posła M. Witczaka, że "żaden obywatel nie może być obiektem groźby, przemocy, nie może być, krótko mówiąc, dyskryminowany";
2. nadaniu art. 256 par. 1 kk następującego brzmienia: "Kto publicznie propaguje faszystowski lub inny totalitarny ustrój państwa lub nawołuje do nienawiści wobec grupy osób lub osoby z powodu jej przynależności narodowej, etnicznej, rasowej, politycznej, społecznej, naturalnych cech osobistych lub przekonań, albo z tego powodu grupę osób lub osobę znieważa, podlega karze grzywny, ograniczenia wolności albo pozbawienia wolności do lat 2";
3. usunięciu art. 257 kk.

W opinii organizacji członkowskich Koalicji na Rzecz Równych Szans powyższa propozycja nie spełnia nawet minimalnych oczekiwań środowisk, których przedstawiciele i klienci na co dzień są adresatami mowy nienawiści i pokrzywdzonymi przestępstwami motywowanymi nienawiścią i uprzedzeniami z takich powodów jak płeć, niepełnosprawność, orientacja seksualna lub tożsamość płciowa oraz wiek.

Uważamy, że wprowadzenie, - nigdzie na świecie nie znanego - pozaprawnego, niezdefiniowanego pojęcia "naturalne cechy osobiste" (albo "naturalne lub nabyte cechy osobiste") nie podniesie poziomu ochrony dla osób doznających tego typu traktowania i doprowadzi jedynie do chaosu w orzecznictwie w postępowaniach wszczętych na podstawie nowych regulacji. Przedmiotowe pojęcie jest klasycznym przykładem pojęcia nieostrego, niedookreślonego. Należy również wskazać, że proponowana zmiana brzmienia przepisu art. 256 Kodeksu karnego budzi również wątpliwości z punktu widzenia zgodności z podstawową zasadą prawa karnego *nullum crimen sine lege certa*, która nakłada na ustawodawcę obowiązek formułowania przepisów karnych w sposób maksymalnie przejrzysty i zrozumiały dla każdego obywatela/obywatelki.

Propozycji zmiany w Kodeksie karnym zarzucamy także niekonsekwencję, gdyż z jednej strony pozostawiono przesłanki przynależności narodowej, etnicznej, rasowej, z drugiej zaś inne, od lat postulowane przez środowiska działające na rzecz równości i niedyskryminacji, zostają „ukryte” pod wieloznacznym sformułowaniem „naturalnych cech osobistych”. Pragniemy zauważyć, że przesłanki rasy lub pochodzenia etnicznego są cechami naturalnymi, niezależnymi od woli jednostki - tak jak płeć, tożsamość płciowa, wiek i orientacja seksualna a także - w części przypadków - niepełnosprawność. Taki zabieg, niestety, przywołuje na myśl motywacje nie mające nic wspólnego z zasadami równości i demokracji. Postrzegamy go raczej w kategoriach politycznych – jest to wyraźna obawa przed uwzględnieniem w treści aktu prawnego rzędu ustawy sformułowań „niepełnosprawność”, „płeć”, czy „orientacja seksualna”. Pragniemy także przypomnieć, że od lat wobec Polski formułowane są zalecenia organów i instytucji międzynarodowych (m.in. Rady Europy, Komitetu Praw Człowieka ONZ, Rady Praw Człowieka ONZ), wzywające nasz kraj do rozszerzenia ochrony przed mową nienawiści i przestępstwami z nienawiści na większą liczbę grup niż jest to uregulowane dotychczas.

Wprowadzenie niejasnego sformułowania „naturalnych cech osobistych” rodzić będzie także inne niebezpieczeństwo, którym jest brak możliwości prowadzenia precyzyjnych statystyk dotyczących poszczególnych przesłanek będących motywacją popełnianych czynów zabronionych. Gromadzenie odpowiednich danych jest bowiem jednym z najważniejszych instrumentów w projektowaniu i realizacji polityki antidyskryminacyjnej, w tym działań prewencyjnych i edukacyjnych.

Bardzo poważne wątpliwości budzi też zastąpienie pojęć "wyznania" i "bezwyznaniowości" pojęciem "przekonań" - przy czym nie zaznaczono, że chodzi tylko o przekonania w sferze wiary. Będzie to zatem pojęcie tak szerokie i pojemne, że może

doprowadzić do sytuacji niezamierzonych przez projektodawców - wręcz do ochrony przekonań, które nie tylko nie wymagają ochrony, ale na nią nie zasługują.

Nowelizacja kodeksu karnego jak wyżej z całą pewnością naruszy konstytucyjną zasadę przyzwoitej legislacji. Prawo karne - jako *ultima ratio* - nie może bowiem opierać swoich norm na pojęciach o nieznanym i niejasnym znaczeniu. Jediną drogą, by tego uniknąć, jest wskazanie konkretnych przesłanek ochrony - przed mową nienawiści, groźbą i przemocą.

W związku z powyższym, niżej podpisane organizacje pozarządowe, wchodzące w skład Koalicji na Rzecz Równych Szans, apelują o zmianę planowanych zamiarów legislacyjnych i uwzględnienie zaproponowanego katalogu przesłanek antydyskryminacyjnych w już rozpatrywanych przez Sejm RP projektach ustaw (druk nr 340 i nr 383). Apelujemy także o pełny dialog i konsultacje społeczne z organizacjami wyspecjalizowanymi w ochronie praw człowieka i przeciwdziałaniu dyskryminacji w dalszych pracach nad zmianami w kodeksie karnym w odniesieniu do penalizacji tego jakże niepożądanego zjawiska jakim jest przestępczość motywowana uprzedzeniami.

Koalicja na Rzecz Równych Szans to nieformalna platforma skupiająca szereg organizacji działających na rzecz praw człowieka i promowania zasady równości i niedyskryminacji. Organizacje wchodzące w skład Koalicji są wiodącymi polskimi organizacjami eksperckimi od lat aktywnymi w obszarze przeciwdziałania dyskryminacji. Głównym celem platformy jest prowadzenie merytorycznego dialogu z rządem odpowiedzialnym za opracowanie kompleksowego i skutecznego prawa antydyskryminacyjnego. Polskie Towarzystwo Prawa Antydyskryminacyjnego jest koordynatorem prac Koalicji.

Do wiadomości:

- prof. Irena Lipowicz, Rzecznik Praw Obywatelskich,
- dr Agnieszka Kozłowska-Rajewicz, Pełnomocniczka Rządu ds. Równego Traktowania,
- Jarosław Duda, Sekretarz Stanu w Ministerstwie Pracy i Polityki Społecznej, Pełnomocnik Rządu ds. Osób Niepełnosprawnych,
- Ryszard Kalisz, Przewodniczący Sejmowej Komisji Sprawiedliwości i Praw Człowieka,
- Robert Biedroń, Wiceprzewodniczący Sejmowej Komisji Sprawiedliwości i Praw Człowieka,
- media.

Organizacje członkowskie Koalicji na Rzecz Równych Szans

Polskie Towarzystwo Prawa Antydyskryminacyjnego - koordynator Koalicji

Fundacja Feminoteka

Stowarzyszenie przeciw Antysemityzmowi i Ksenofobii "Otwarta Rzeczpospolita"

Stowarzyszenie "Kampania Przeciw Homofobii"

Helsińska Fundacja Praw Człowieka

Stowarzyszenie "Lambda Warszawa"

Amnesty International

Stowarzyszenie Lambda Bydgoszcz

Towarzystwo Edukacji Antydyskryminacyjnej

Fundacja Równości

Koalicja Karat

Fundacja Trans-Fuzja

Federacja na rzecz Kobiet i Planowania Rodziny

Fundacja MaMa

Fundacja Przestrzeń Kobiet

Fundacja Autonomia

Stowarzyszenie Aktywne Kobiety

Stowarzyszenie Inicjatyw Niezależnych MIKUSZEWO

Stowarzyszenie Homo Faber

Stowarzyszenie na Rzecz Kobiet "Victoria"

Stowarzyszenie Nigdy Więcej

Stowarzyszenie Kobiet Konsola

FORUM 50+

Fundacja TUS

Stowarzyszenie Interwencji Prawnej

Instytut Podkarpacki

Polskie Forum Osób Niepełnosprawnych

Stowarzyszenie Kobiet Niepełnosprawnych ONE.PL

Żydowskie Stowarzyszenie Czulent

Stowarzyszenie na Rzecz Rozwoju Społeczeństwa Obywatelskiego PRO HUMANUM

Stowarzyszenia Romów w Polsce

Stowarzyszenie Na Rzecz Lesbijek, Gejów, Osób Biseksualnych, Osób Transpłciowych oraz

Osób Queer "Pracownia Różnorodności"

Stowarzyszenie "W stronę Dziewcząt"

Fundacja na Rzecz Różnorodności Polistrefa

Fundacja Inicjatyw Społecznych "Się Zrobi"

Forum Żydów Polskich

Fundacja Bez Dyskryminacji

Fundacja Nasza Przestrzeń

Fundacja Wiedza Lokalna

Fundacji "Vis Maior"

Związek Nauczycielstwa Polskiego

Towarzystwo Przyjaciół Szalonego Wózkowicza

Fundacja "Pies Przewodnik"

Stowarzyszenie Dni Równości i Tolerancji

Stowarzyszenie Otwarte Forum

Fundacja Generacja

Fundacja Centrum Praw Kobiet